

KONEC VYMÁHÁNÍ DĚTSKÝCH DLUHŮ

Novela občanského zákoníku a občanského soudního řádu

Následující text se snaží přiblížit změny zákonů, díky nimž dojde k omezení možnosti vymáhat peněžité dluhy po nezletilých.
Novela 192/2021 Sb nabyla účinnosti dne 1. 7. 2021.

Dluhy vzniklé nezletilým po účinnosti novely (po 1.7.2021), právní jednání nezletilých a související otázky po novele

Péče o jmění dítěte: § 898 a 899a OZ

1. Souhlas zákonných zástupců a soudu

Souhlas zákonného zástupce

Novela zavádí možnost podmínit, že následky právního jednání nastanou až souhlasem zákonného zástupce nezletilého. I když je nezletilý způsobilý jednat v určité záležitosti, lze podmínit, že následky práv-

ního jednání nastanou až souhlasem zákonného zástupce nezletilého uděleným v určené lhůtě, jinak ve lhůtě dvou týdnů od vyžádání; to neplatí pro jednání související s výkonem výdělečné činnosti.

Souhlas soudu

Rodiče jednají za nezletilého ve věcech týkajících se existujícího i budoucího jmění dítěte nebo jednotlivé součásti tohoto jmění. Mohou sami jednat za nezletilého, pouze pokud se jedná **o běžné záležitosti, nebo o záležitosti sice výjimečné, ale týkající se zanedbatelné majetkové hodnoty**. Rodiče potřebují souhlas soudu, pokud nejde o běžné záležitosti, nebo o záležitosti sice výjimečné, ale týkající se zanedbatelné majetkové hodnoty. Souhlas soudu je **vždy třeba** k právnímu jednání, kterým dítě:

- *nabývá, zcizuje nebo zatěžuje nemovitou věc nebo podíl na ní,*
- *zcizuje nebo zatěžuje majetek jako celek, ledaže jeho hodnota nepřevyšuje částku odpovídající dvacetinásobku životního minima jednotlivce podle jiného právního*

předpisu (k 1. 7. 2021 je to částka 77 200 Kč), nebo nabývá, zcizuje nebo zatěžuje majetek v hodnotě převyšující částku odpovídající stonásobku životního minima jednotlivce podle jiného právního předpisu (k 1. 7. 2021 je to částka 386 000 Kč),

- *uzavírá dohodu dědiců o výši dědických podílů nebo rozdělení pozůstalosti, odmítá dědictví nebo prohlašuje, že nechce odkaz, nebo*
- *uzavírá smlouvu 1. zavazující k trvajícimu nebo opětovnému plnění nebo smlouvu týkající se jeho bydlení na dobu delší než tři roky nebo na dobu trvajíc i po nabytí zletilosti dítětem, nebo 2. úvěrovou nebo obdobnou, nebo*
- *postupuje pohledávku na výživné, ledaže jde o postoupení za úplatu ve výši jistiny pohledávky v době postoupení.*

Poznámka:

V textu použita zkratka OZ = Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

V textu použita zkratka OSŘ = Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

V textu je myšlen nezletilým pouze ten, kdo nenabyl plné svéprávnosti do 18 let věku.

Soud může zúžit okruh právních jednání, která podléhají souhlasu soudu. Pokud rodič jedná za dítě bez souhlasu soudu lze

právní jednání prohlásit za neplatné, jen působí-li dítěti újmu.

2. Peněžitě dluhy z právního jednání

Omezení vymáhání: peněžitý dluh z právního jednání lze vymoci pouze z majetku, který nezletilý nabyt před 18 rokem věku, a majetku, který nabyt za tento majetek. To neplatí pro peněžitý dluh vzniklý při výdělečné činnosti.

Věřitelé se mohou uspokojovat po rodičích jakožto ručitelích: za peněžitě dluhy z právního jednání nezletilého ručí rodič, který za nezletilého jednal nebo mu k právnímu jednání udělil souhlas, ručitel nemůže vymáhat po nezletilém vyrovnání tohoto dluhu (tj. rodiče nemohou chtít po

dítěti, aby jim zpětně zaplatilo to, co za něj zaplatili z titulu ručení)

Praktická poznámka: lze předpokládat, že **věřitelé budou** motivováni při sjednávání rizikových smluv s nezletilými **vyžadovat souhlas jejich zákonných zástupců** k takovýmto právním jednáním – aby si tím zajistili ručení zákonných zástupců!

Po nabytí 18 let – původní dětský dluh existuje, lze ho dobrovolně plnit, ale nelze ho vymáhat z majetku nabytého v době dospělosti.

Jak se může dětský dlužník domoci svých práv?

Lze podat návrh na částečné zastavení exekuce podle ust. § 262c občanského soudního řádu, pokud by byl dluh uspokojován z majetku, ze kterého uspokojit nelze (majetku nabytého po 18 roku věku) – je nutný aktivní přístup původního dětského dlužníka.

O možnosti podat tento návrh musí být povinný soudem při nařízení výkonu rozhodnutí poučen (resp. exekutorem v exekučním příkazu). Poučení je nutné i v řízeních zahájených přede dnem nabytí účinnosti novely, bude-li exekuční příkaz vydán po 1. 7. 2021.

3. Smluvní pokuta nebo penále

§ 2048 odst. 1 a 2

Nezletilý 0 – 15 let

K ujednání, kterým se zavázal k plnění smluvní pokuty nezletilý, který v době ujednání nedovršil patnácti let, se nepřihlíží – tj. jsou absolutně neplatné – nelze je platně sjednat ani vymáhat.

Nezletilý 15 – 18 let

Lze je platně sjednat a vymáhat.

4. Dluh z nájmu

§ 2279 odst. 4 OZ, 2282a OZ

Přejde-li nájem na nezletilého, který ke dni smrti nájemce nedosáhl 18 let, lze splnění dluhu z nájmu vymoci pouze z majetku, který nabyl před 18 rokem věku; to platí i tehdy, je-li jako člen nájemcovy domácnosti zavázán z dluhů, které z nájmu vznikly před jeho smrtí. Zákonný zástupce, opatrovník nebo poručník, který za

nezletilého nájem neukončil, ač mohl rozumně předpokládat, že povinnosti vyplývající z nájmu nebude nezletilý schopen plnit, ručí za dluh z nájmu vzniklý ode dne, kdy se ujal funkce, pokud s nezletilým v bytě po přechodu nájmu žil; ručitel nemůže vymáhat po dlužníkovi vyrovnání tohoto dluhu.

5. Náhrada škody

Škoda způsobená tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání: § 2920 - § 2922 OZ

Nezletilý do 13 let

Škodu způsobenou nezletilým mladším třinácti let nahradí ten, kdo nad ním zanedbal náležitý dohled. Nedošlo-li ke škodě v důsledku zanedbání náležitého dohledu, nahradí škodu nezletilý, způsobil-li ji činem povahy úmyslného trestného činu nebo je-li to spravedlivé se zřetelem k jeho majetkovým poměrům a majetkovým poměrům poškozeného.

Nezletilý, který dovršil 13 let a nenabyl plné svéprávnosti nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou

Principiálně se zákon nezměnil, nicméně nově je zakotveno, že: není-li nezletilý škůdce povinen k náhradě a ke škodě nedošlo v důsledku zanedbání náležitého dohledu, nahradí škodu ten, kdo má a vůči dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, je-li to spravedlivé se zřetelem k jeho majetkovým poměrům a majetkovým poměrům poškozeného.

Přechodná ustanovení

Prominutí/upuštění od vymáhání není porušením péče řádného hospodáře

Prominutí, upuštění od vymáhání nebo jiný úkon věřitele směřující k zániku nebo snížení dobytnosti dluhu vzniklého přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona osobě, která v době vzniku tohoto dluhu nenabyla plné svéprávnosti, se nepovažuje

je za porušení povinností spojených se správou majetku.

Věřitelé tak mohou promíjet/upustit od vymáhání bez rizika následného postihu.

Novela Občanského soudního řádu (OSŘ)

1. Doručování

§ 50b OSŘ

Nezletilému účastníku, který dovršil patnácti let, se doručuje také tehdy, je-li zastoupen zákonným zástupcem.

2. Fikce uznání/ rozsudek pro uznání / rozsudek pro zmeškání / platební rozkaz

§ 114b, § 114c, § 153b, § 172 OSŘ

Nelze vydat, je-li žalovaným ke dni zahájení řízení nebo ke dni vstupu do řízení nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti.

3. Návrh na zastavení exekuce – postup dle ust. § 262c OSŘ

V exekuci (výkonu rozhodnutí) lze uspokojit peněžité pohledávky ze závazku dětského dlužníka - povinného vzniklé v době, kdy byl nezletilým (do 18 let), pouze z majetku, který povinný nabyt před nabytím plné svéprávnosti nebo za tento majetek.

Pokud by byl postižen jiný majetek (tj. např. majetek nabytý po 18. roku) lze podat návrh na částečné zastavení exekuce = tzv. postup dle § ust. 262c OSŘ.

Výše uvedené neplatí pro peněžité dluh vzniklý při výdělečné činnosti.

O možnosti podat návrh na zastavení exekuce musí být povinný soudem při nařízení výkonu rozhodnutí poučen (resp. exekutorem) – poučení je nutné i řízeních zahájených přede dnem nabytí účinnosti novely, bude-li exekuční příkaz vydán ode dne nabytí jeho účinnosti.

Přechodná ustanovení k novele OSŘ

Ustanovení § 262c ve znění dle novely se použije i na řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, je-li povinným osoba, která dovršila 21 let nejdříve v den nabytí účinnosti tohoto zákona vysvětleno výše.

Dluhy vzniklé nezletilým před účinností novely

1. Dětský dlužník 0 – 18 let¹

Peněžité dluhy z právního jednání před nabytím plné svéprávnosti

- dluh lze vymoci pouze z majetku, který získal nezletilý (zpravidla do 18 let věku), a z majetku, který získal do 18 let věku. (toto neplatí pro peněžitý dluh, který vznikl při výdělečné činnosti)
- za peněžité dluhy z právního jednání nezletilého ručí jeho rodič, který za nezletilého jednal nebo mu k právnímu jednání udělil souhlas
- ručitel nemůže vymáhat po nezletilém vyrovnání tohoto dluhu (tj. rodiče nemohou chtít po svém dítěti, aby jim zpětně uhradilo to, co za něj zaplatili z titulu ručení)
- zavádí se oddělení majetkové sféry jedné osoby jakožto nezletilého a jakožto dospělého
- po nabytí 18 let – původní dětský dluh existuje, lze ho dobrovolně plnit, ale nelze ho vymáhat z majetku nabytého v době dospělosti
- věřitelé se mohou uspokojovat po rodičích jakožto ručitelích, pokud jde o dluhy z právního jednání před nabytím 18 let

Jak se může původně dětský dlužník domoci svých práv?

V exekuci (výkonu rozhodnutí) lze uspokojit peněžité pohledávky ze závazku dětského dlužníka (povinného) vzniklé v době, kdy byl nezletilým (do 18 let), pouze z majetku, který nabyl před 18. rokem věku.

Pokud by byl postižen jiný majetek (tj. např. majetek nabytý po 18. roku) lze podat návrh na částečné zastavení exekuce = tzv. postup dle § ust. 262c OSŘ.

Výše uvedené neplatí pro peněžitý dluh vzniklý při výdělečné činnosti (pokud si nezletilý již vydělával).

O možnosti podat návrh na zastavení exekuce musí být soudem při nařízení výkonu rozhodnutí poučen (resp. exekutorem) – poučení je nutné i v řízeních zahájených přede dnem nabytí účinnosti

novely, bude-li exekuční příkaz vydán ode dne nabytí jeho účinnosti.

Je nutná aktivita původního dětského dlužníka - v exekučním řízení se zvláště nezjišťuje (nedokazuje, nešetří), zda je majetek, který má být postižen, z právního hlediska v daném řízení postižitelný, tedy je na dětském dlužníkově, aby se aktivně bránil – návrhem na zastavení exekuce z důvodu, že postižený majetek není postižitelný.

Právo na plnění smluvní pokuty nebo penále – nadále se posuzují dle dosavadních právních předpisů (tj. i když např. smluvní pokuta vznikla osobě mladší 15 let, tak se na ní pohlíží jako na platně sjednanou), nicméně platí pro ně stejně možnost zastavení exekuce dle § ust. 262c OSŘ.

Náhrada škody

Došlo-li k porušení povinnosti, z níž vznikla škoda, přede dnem nabytí účinnosti novely, posoudí se právo na náhradu škody podle dosavadních právních předpisů = vše je stejně jako v původní právní úpravě. Klíčové pro posouzení, zda to je dle novely či podle dosavadních předpisů, je okamžik deliktního jednání, které vedlo ke vzniku škody, nikoliv samotný vznik škody.

2. Dětský dlužník 18 - 21 let²

Obdobný výklad jako výše: zjednodušeně řečeno v 18. letech dochází k oddělení majetkové sféry. V exekuci (výkonu rozhodnutí) lze uspokojit peněžité pohledávky ze závazku dětského dlužníka - povinného vzniklé v době, kdy byl nezletilým (zpravidla do 18 let věku), pouze z majetku, který povinný nabyl před nabytím plné svéprávnosti nebo

za tento majetek. Pokud by byl postižen jiný majetek (tj. např. majetek nabytý po 18. roku) lze podat návrh na částečné zastavení exekuce = tzv. postup dle § ust. 262c OSŘ (neplatí pro peněžitý dluh vzniklý při výdělečné činnosti) – původně dětský dlužník se musí tedy sám aktivně bránit (k tomu viz výše)

3. Dětský dlužník nad 21 let³

Vše zůstává stejné jako doposud, novela se na tento případ nevztahuje. Je nutné postupovat dle možností před novelou. Doporučujeme vyhledat služby neziskových organizací, jako jsou dluhové poradny (např. služby Člověka v tísní, o.p.s., **tel.: 602 363 026, email: zadluzene.deti@clovekvtisni.cz**), občanské poradny nebo vyhledat advokáta.

1 Dětský dlužník, který nenabyl plné svéprávnosti nebo nabyl plné svéprávnosti dne 1. 7. 2021.

2 Původně dětský dlužník, kterému je ke dni 1. 7. 2021 18 až 21 let.

3 Původně dětský dlužník, kterému ke dni 1. 7. 2021 je více než 21 let.

STOP DĚTSKÝM DLUHŮM!

V České republice jsou tisíce dětských dlužníků.
Naprostá většina exekucí, které se zakládají na závazku z dětství,
jsou přitom neoprávněné.

Organizace Člověk v tísni se pomocí při řešení závazků,
které vznikly v dětství, věnuje dlouhodobě.

Nabízíme odborné konzultace, včetně zastoupení advokátem.
Vše zdarma.

- 💡 Vznikl vám či někomu z vašeho okolí dluh před 18. rokem věku?
- 💡 Čelíte kvůli tomu exekuci?
- 💡 Obrátte se na nás. Uděláme vše, co je v našich silách, abychom vám pomohli.
- 💡 Pomůžete tím i dalším, protože s každým vyhraným sporem se zvyšuje naděje na zastavení dalších podobných případů neoprávněných exekucí.

KDE HLEDAT POMOC?

@ zadluzene.deti@clovekvtsini.cz

☎ 602 363 026

